

Datum
2019-06-03
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
HVO-2019-1603

Förslag till yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss om Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen STK-2018-852

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden hade generellt önskat att översynen innehöll flera konkreta förslag att ta ställning till och att utredningen ytterligare reflekterade kring begreppet medborgardialog för att avgöra ändamålsenligheten i verktygen medborgarförslag, Malmöinitiativ och Malmöpanelen. I övrigt ger nämnden några svar på de frågor som ställts till remissinstanserna.

Yttrande

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden hade önskat att översynen innehöll fler konkreta förslag att ta ställning till. Eftersom hälsa-, vård- och omsorgsnämnden sedan den bildades inte tagit emot något medborgarförslag och endast ett Malmöinitiativ som var skrivet av en medarbetare i organisationen är erfarenheten begränsad och därmed är de frågor som ställts till remissinstanserna inte enkla att besvara utan konkreta förslag.

Generellt hade nämnden också önskat att översynen ytterligare reflekterade kring begreppet medborgardialog och hur det ska definieras, detta för att kunna utreda om verktygen medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen i sin nuvarande form utgör ändamålsenliga verktyg för medborgardialog, eller om de fyller en viktigare funktion inom formerna för exempelvis brukardialog. De tre verktygen hade också gärna fått sättas i relation till de principer för medborgardialog som kommunfullmäktige beslutade om 2009 (KS-KOM-2009-00447) och som stadskontoret tar upp i utredningen ”Modeller för samordnad medborgardialog” (STK-2018-90).

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens svar på de frågor som ställs till nämnderna i utredningen följer nedan.

Hur ska förslag till Malmö stad ske framöver? Vilka strukturella förändringar behöver ske? Vad behöver göras för att möjligheterna ska bli likvärdiga?

Med utgångspunkt i de två verktyg för att lämna förslag som finns idag, medborgarförslag (ej enligt kommunallagens mening) och Malmöinitiativ, bör åtminstone en av dessa kvarstå som möjlighet att lämna förslag till Malmö stad. Det är av vikt att medborgare kan lämna förslag som på något sätt behandlas politiskt. Utifrån frågan om likvärdighet kan det dock diskuteras om båda varianterna ska finnas kvar. Via Malmöinitiativet kan samma typ av förslag lämnas in som via ett medborgarförslag, men det krävs 100 namnunderskrifter för politisk beredning. Översynen konstaterar att Malmöinitiativet inte "blev som det var tänkt" kring att förtroendevalda skulle ha en aktiv roll och att det skulle kunna ske en publik debatt om de förslag som lämnas in. Därmed fyller Malmöinitiativet i sin nuvarande form egentligen samma syfte, och behandlas på samma sätt, som medborgarförslagen eftersom de 100 namnunderskrifterna inte ger någon särskild tyngd åt förslagen. Om båda formerna kvarstår bör det göras tydligare att även Malmöinitiativet ska gälla för folkbokförda Malmöbor.

Medborgarförslagen i Malmö är inte medborgarförslag enligt kommunallagens mening och kan endast lämnas in till nämnder och därmed inte till kommunfullmäktige. Ett möjligt bekymmer med medborgarförslag i den form som Malmö stad har dem är att de inte nödvändigtvis når de folkvalda i kommunfullmäktige som utifrån sitt uppdrag bör ha insikt i vilka frågor som medborgare i Malmö har åsikter och synpunkter om. Att lämna medborgarförslag till nämnderna bör dock leda till en snabbare hantering särskilt som principerna för handläggning av medborgarförslag (STK-2017-350) anger att de tidsmässigt ska behandlas med hög prioritet. Medborgarförslag till nämnderna gör att svaret till medborgaren kommer från den nämnd som har ansvar och sakkunskap. Ytterligare en fördel är att nämnderna har förvaltningar som, enligt principerna för handläggning, kan bistå den enskilde vid upprättande av förslaget.

Detta, att förvaltningen bistår den enskilde, är något som bör utvecklas, helst innan förslaget lämnas men även efter att förslag kommit in. Förslagsvis ändras principerna från att ange "Förvaltningen ska vid behov hjälpa den enskilde vid upprättandet av förslaget" till att få ett större fokus på tidig dialog med förslagsställaren. Förvaltningen bör ta kontakt med medborgaren med syftet att vid behov ge hen ett sammanhang och bakgrundsinformation för att eventuellt kunna formulera om eller förtydliga hur förslaget ska tolkas. I detta sammanhang kan även Kontaktcenter ha en viktig roll.

Ytterligare ett förslag på strukturell förändring handlar om principerna för handläggning av medborgarförslag. Idag anger de bland annat att medborgarförslag måste vara egenhändigt undertecknade, innehålla kontaktuppgifter och att de ska lämnas på en särskild blankett. Formerna för att lämna medborgarförslag bör göras mer flexibla. Kontaktuppgifter är förstas av högsta vikt, men det bör övervägas om en särskild blankett verkligen behövs och vilket syfte en underskrift har i sammanhanget. Ett mer flexibelt sätt kan förhoppningsvis bidra till att ovan nämnda dialog med förvaltning underlättas och att det blir enklare att lämna förslagen digitalt.

I de fall ett medborgarförslag rör flera nämnders ansvarsområden bör möjligen kommunstyrelsen, med sitt samordningsansvar, se till att förslagsställaren får ett sammanhållet svar från Malmö stad snarare än flera, möjligt olika, från berörda nämnder.

Slutligen bör de strukturella förändringar som i tidigare utvärderingar av verktygen gås igenom och eventuellt aktualiseras. I översynen går inte att utläsa att några av de förslag som presenterades i exempelvis rapporten *Representativ demokrati 2.0* har genomförts. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden önskar även att man inför beslut i detta ärende i större utsträckning tittar på och lär av goda exempel från andra kommuner.

Hur ska inhämtandet av Malmöbornas åsikter ske framöver? Vilka kommunikativa och strukturella förändringar behöver ske?

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ska enligt sitt reglemente (§ 21) verka för medborgardialog och för att samråda med de som nyttjar nämndens tjänster. Att inhämta åsikter från Malmöborna är därför av stor vikt. Malmöpanelen, som är den kanal som idag finns, är inte riktigt ändamålsenlig för detta uppdrag. Som framgår i utredningen är frågorna oftare av karaktären ”Har du kännedom om...?” eller liknande och bidrar alltså inte till att få in medborgares åsikter om faktiska förslag. Detta bidrar sällan till varken medborgardialog, samråd med brukare eller att få ett bredare beslutsunderlag inför beslut.

Nämnden håller med stadskontorets bedömning att arbetet med Malmöpanelen behöver utvecklas och anser att förslaget om att via Malmöpanelen följa kommunfullmäktiges mål över tid bör utredas vidare. Oavsett vilka typer av frågor som ställs håller nämnden med om att återkopplingen till både förtroendevalda och de svarande avsevärt måste förbättras.

För att inhämta åsikter från Malmöbor behöver det upparbetas andra former av dialog än Malmöpanelen. I den mån det är möjligt bör övriga nämnder lära av planprocessens etablerade former för samråd. Generellt behöver nämnderna i större utsträckning lära av varandra och noggrant utvärdera formerna för medborgardialog och samråd med alla grupper av intressenter.

Fysiska möten med medborgare kom upp som förslag till medborgarförslag i enkäten till kommunfullmäktiges ledamöter och skulle kunna vara en kanal. Denna har dock också sina begränsningar och utmaningar, bland annat i form av kommunikation, deltagande från olika grupper i samhället, förväntningar och grad av inflytande. Detta är uppenbart för hälsa-, vård- och omsorgsnämnden som nyligen startat en form av medborgardialog (Anhörigforum) som utgörs av fysiska träffar mellan förtroendevalda och medborgare.

Vilka förändringar behöver ske för att kommunikationen mellan Malmö stad och Malmöborna ska bli ändamålsenlig?

Precis som utredningen konstaterar behöver det göras tydligare för medborgare hur processen från idé till beslut går till och var och hur medborgarinflytande är möjligt i den processen. Denna aspekt är mycket viktig och detta behöver illustreras i olika forum, kanaler och på olika sätt, i exempelvis text, bild och film, gärna på flera språk och lättläst svenska, allt för att göra det tillgängligt för så många som möjligt.

Mycket fokus på politik och därmed det kommunala styret koncentreras kring val. En möjlig idé är att någon form av kampanj genomförs för att informera medborgare om att de kan

påverka även mellan valen, och på vilka olika sätt detta kan gå till. I samband med detta måste olika kanaler förstås vara etablerade och tydliga så att ändamålsenligheten säkerställs.

Att nå enskilda förtroendevalda politiker behöver också göras enklare för medborgaren, till att börja med bör kontaktuppgifter på hemsidan göras enklare att hitta.

Slutligen vill nämnden poängtera vikten av en fungerande brukardialog på förvaltningsnivå, i det dagliga mötet med brukaren. På den detaljnivån är visserligen inte förtroendevalda inblandade, men ur medborgarens perspektiv kan det vara gott nog, det man vill framföra och de förslag man vill lämna kanske ändå lämpar sig bäst på verksamhetsnära nivå snarare än politisk nivå. Förhoppningsvis kan det ge en mer omedelbar effekt och bidra till att brukare och deras anhöriga känner sig lyssnade på, dvs. en mer ändamålsenlig kommunikation.

Ordförande

.....
Anders Rubin
.....

Förvaltningsdirektör

.....
Gisela Gréen
.....